

Надія Нагорна

РОЗВИТОК ПОТЕНЦІАЛУ ОСОБИСТОСТІ В СФЕРІ СОЦІАЛЬНОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА: ОСВІТНІ МОЖЛИВОСТІ

Феномен соціального підприємництва існує вже достатньо давно, а тому наявні значні наукові доробки не лише щодо опису кейсів соціальних підприємств, а й теоретичні узагальнення з різних аспектів даного виду діяльності. З іншого боку, розвиток ідеї соціальної цінності підприємництва, поєднання економічних та соціальних інтересів у досягненні суспільних благ, призвели до популяризації і усвідомлення соціальної значущості особливостей діяльності соціальних підприємців. Саме тому, з'явився запит на різні формати освіти в інтересах соціального підприємництва.

Якщо аналізувати міжнародний досвід освіти та навчання з соціального підприємництва, то варто зазначити, що вперше соціальне підприємництво, як навчальна дисципліна, з'явилося в Гарвардському університеті в 1994 р. Відтоді, провідні університети світу сприяють становленню соціальних підприємців у різний спосіб [за 5]: окремі університетські програми в структурі бізнес-шкіл, окремі магістерські програми, навчальні курси в бакалаврських, магістерських чи PhD програмах за різними спеціальностями, сертифікатні програми, освітні заходи на базі професійних асоціацій соціальних підприємців, онлайн курси на освітніх платформах, тематичні освітні заходи. Напрацювання іноземних колег-освітян, науковців, практиків-соціальних підприємців та фахівців недержавного сектору щодо розвитку компетенцій, необхідних для впровадження соціального підприємства, допомогли створити фундамент для запуску відповідних освітніх ініціатив на українських теренах.

Так, вітчизняний освітній аспект з тематики соціального підприємництва пов'язаний, перш за все, з діяльністю Британської Ради в Україні [4] та їх однойменним проектом. Ще на початку 2010 рр. було організовано ряд освітніх заходів для: ознайомлення з тематикою, створення регіональних центрів розвитку соціального підприємництва; координації зусиль щодо напрацювання проектів спеціального законодавчого акту «Про соціальне підприємництво». Реалізовані зусилля призвели до відкриття перших в Україні соціальних підприємств, започаткування вітчизняного наукового дискурсу серед представників різних наукових галузей та спеціальностей, підготовки навчальних посібників та методичних праць для реалізації освітніх заходів.

Починаючи з 2016 року соціальне підприємництво як навчальну дисципліну розпочали викладати декілька університетів: Школа соціальної

роботи Національного університету «Києво-Могилянська академія», Український католицький університет та (на той момент) Чернігівський національний технологічний університет. Зараз, аналіз джерел з відкритим доступом, дає можливість, стверджувати, що кількість закладів вищої освіти, що пропонують означену дисципліну здобувачам освіти, зросла в рази. Так, соціальне підприємництво в різних варіаціях з назвою дисципліни можна зустріти в навчальних планах таких спеціальностей, як: соціальна робота; підприємництво, торгівля та біржова діяльність; менеджмент; публічне управління та адміністрування; соціальне забезпечення; маркетинг. Викладання даного курсу відбувається як в рамках бакалаврських, так і на рівні магістерських програм. Змістовно дисципліна, зазвичай, розкриває особливості сутності та досвіду соціального підприємництва як в Україні, так і закордоном, особливості бізнес-планування, маркетингу та вимірювання соціальної цінності діяльності. В залежності від спеціальності та сфери наукових інтересів науково-педагогічного працівника, котрий викладає даний курс, до тематики можуть додаватися такі питання: сутність та історія розвитку підприємництва, соціальна відповідальність бізнесу та інші види соціальної активності, соціальне партнерство, нормативно-правове забезпечення соціального підприємництва, інновації та дизайн-мислення в соціальному підприємстві, психологічні засади соціального підприємництва та інше. Як практичний результат вивчення даного курсу, викладачі у силабусах чи робочих програмах дисципліни зазначають: підготовку та презентацію ідеї індивідуального / командного проєкту соціального підприємства, з детальним описом як бізнес-ідеї, моделі діяльності, так і того соціального впливу, що прагне реалізувати таке підприємство.

З іншого боку, в Україні широко представлені програми неформальної освіти з соціального підприємництва. Так, можна знайти онлайн курс «Соціальне підприємництво» на освітній платформі Prometheus [6]; курс «Соціальне підприємництво та конкурентоспроможність» на – Ed-era [7]; курс «Соціальне підприємництво як шлях до фінансової сталості ОГС» на – ІСАР Єднання [8]; курс «Соціальне підприємництво: дизайн-мислення та невизначеність» на – ВУМ-online [9]. Перевагою такого онлайн навчання, окрім зручності доступу, є неформальна атмосфера подачі інформації, її стислість і можливість майже відразу або перевірити свої знання, або практично опрацювати навички.

Також свої освітні послуги з соціального підприємництва пропонує ряд недержавних організацій, що працюють як акселератори із започаткування та підтримки різних соціальних ініціатив. До таких можна віднести: School of ME: Школа усвідомленого підприємництва [2]; Платформа соціальних змін [3]; програма «Соціальне підприємництво» від Impact Hub Odessa [10]. Цей формат орієнтований більше на практичний результат: не лише напрацювання самої ідеї соціального підприємства, її

презентація, а подальша робота над запуском безпосередньої діяльності. Звісно, такий підхід до організації акселераторів вимагає чіткої взаємодії з рядом стейкхолдерів, в т.ч., з представниками класичного бізнесу.

Окремо, варто вказати на наявність підтримки від міжнародних організацій, що в рамках оголошених конкурсів грантового фінансування старт-апів, зазвичай, проводять ознайомчі тренінги для представників цільових громад або категорій співгромадян (внутрішньо переміщені особи, жінки, ветерани, учасники бойових дій та ін.). За таким підходом працює Програма ООН із відновлення та розбудови миру [11]. Це формат короткочасних тренінгів, що дозволяє на ознайомчому рівні зануритись у тематику, а надалі опрацювати її глибше самостійно.

Таким чином, освітні можливості щодо розвитку потенціалу особистості в сфері соціального підприємництва, що наявні в Україні, можна умовно поділити на формальні (в закладах освіти різного рівня за ліцензійними програмами) та неформальні (у вигляді різних освітніх заходів та форматів). Кожен з цих видів успішно функціонує та користується попитом, доповнюючи одне одного. Ключове, що опрацювання сутності, цінностей соціального підприємництва, робота над плануванням бізнес-моделі свого підприємства, його соціальної місії, особливостями вимірюваності соціального ефекту діяльності дає результат не лише у вигляді готової ідеї соціального підприємства, а також відбуваються психолого-педагогічні процеси формування необхідних у підприємницькій діяльності твердих та м'яких навичок [12], розвитку комплексу підприємницьких характеристик особистості [1], що властиві соціальному підприємцю. Опрацювання як індивідуальних якостей особистості, її ціннісного поля, так і соціально-психологічних особливостей індивіда, сприятимуть розвитку міжособистісної довіри, комунікації та взаємодії з іншими, підвищення рівня мотивації щодо соціальних змін в житті громади та цільової групи соціального підприємства. Останнє уможливить розвиток особистісного потенціалу, як самого соціального підприємця, так і членів його команди.

Список використаних джерел

1. Нагорна Н. С. Особливості психологічного портрета особистості соціального підприємця. *Вісник Львівського університету. Серія психологічні науки*. 2022. Вип. 14. С. 40–47.
2. Сайт School of ME: Школа усвідомленого підприємництва. URL: https://schoolofme.me/?fbclid=IwAR0grvKAUaBSnE1vrYfMmB24eMuyJE8Ci2IvDD_1-FsIs71rF19yf3t3Jjg
3. Сайт Платформа соціальних змін. URL: <https://www.social-change.com.ua/>
4. Сайт Британської Ради в Україні. URL: <https://www.britishcouncil.org.ua/programmes/society>
5. Соціальне підприємництво: посібник для викладачів курсу / за наук.

- ред. А. О. Корнецького. К. : Фамільна друкарня Huss, 2019. 160 с.
6. Сторінка курсу «Соціальне підприємництво» на Prometheus. URL: https://courses.prometheus.org.ua/courses/course-v1:WNISEF+SE101+2017_T4/about
 7. Сторінка курсу «Соціальне підприємництво та конкурентоспроможність» на освітній платформі Ed-era. URL: <https://courses.ed-era.com/courses/course-v1:EdEra-PLEDDG+SE+2018/about>
 8. Сторінка курсу «Соціальне підприємництво як шлях до фінансової сталості ОГС» на освітній платформі ICAP Єднання. URL: <https://ednannia.ua/news/nashi-novini/12404-onlajn-kurs-sotsialne-pidpriemnitstvo-yak-shlyakh-do-finansovoji-stalosti-ogs>
 9. Сторінка курсу «Соціальне підприємництво: дизайн-мислення та невизначеність» на освітній платформі ВУМ-online. URL: <https://vumononline.ua/course/social-entrepreneurship/>
 10. Сторінка програми «Соціальне підприємництво» від Impact Hub Odessa. URL: <https://impacthub.odessa.ua/projects/sotsialne-pidpriemnitstvo/>
 11. Сторінка Програми ООН із відновлення та розбудови миру. URL: <https://www.undp.org/uk/ukraine/UNRPP-grants-and-opportunities>
 12. Dyvnych Н. Higher education trend: social entrepreneurship as the key transversal skill. *Baltic Journal of Legal and Social Sciences*. 2022. № 3. Р. 21–28.

Руслана Назаревич

ПЕДАГОГІЧНІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ СОЦІАЛЬНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ДОШКІЛЬНИКІВ В ЗАКЛАДІ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

Виключно важливого значення проблема соціалізації особистості набуває на етапі дошкільного дитинства, адже, дошкільний вік виступає початковим етапом формування вихованця як активного суб'єкта діяльності, спілкування та пізнання. Це зумовлено тим, що вже у дошкільному віці особистість включається у важливі сфери життя суспільства.

Соціальна компетентність дитини – це певний рівень її адаптації до соціальних норм, які пред'являє їй суспільство. Виходячи з визначення, виникає суперечність між суспільною необхідністю формування соціальної компетенції кожного члена суспільства, починаючи з раннього дитинства та недостатньою розробленістю організаційно-змістовних та методичних аспектів з проблеми формування соціальної компетенції дошкільників у закладах дошкільної освіти.

Соціалізація – безперервний процес, що триває протягом усього